

FISKALNI SEKTOR

05

Javne finansije i budžet Crne Gore tokom prvih devet mjeseci 2024. godine obilježila je efektivnija naplata prihoda od realizacije rashoda, što je doprinijelo ostvarenju gotovinskog suficita javnih finansija i gotovinskog suficita budžeta.

U poređenju s istim periodom prethodne godine, rast prihoda rezultat je prevashodno veće naplate poreza na dodatu vrijednost, a potom i poreza na dobit pravnih lica. Međutim, usljed smanjenja ostalih prihoda, po osnovu nižeg iznosa jednokratnih prihoda u odnosu na uporedni period, rast prihoda je ipak bio manji od rasta rashoda.

Značajno povećanje rashoda u odnosu na isti period prethodne godine uzrokovano je većim izdvajanjem sredstava za prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, dominantno usljed povećanja minimalne penzije.

Istovremeno, u poređenju sa planom za prvih devet mjeseci 2024. godine, evidentirano smanjenje rashoda u posmatranom periodu posljedica je smanjenja transfera institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru.

5.1. Javne finansije Crne Gore⁴³

Prema procjeni Ministarstva finansija, za prvih devet mjeseci 2024. godine ukupni *javni prihodi*⁴⁴ iznosili su 2.381,80 miliona eura, odnosno 32,11% procijenjenog BDP-a za 2024. godinu⁴⁵ (Prilog D, tabela 12). Ostvareni javni prihodi tokom prvih devet mjeseci tekuće godine veći su za 15,43 miliona eura ili 0,65% u odnosu na planirane za posmatrani period, a za 218,12 miliona eura ili 10,08% u odnosu na isti period prethodne godine. Najveće povećanje na godišnjem nivou zabilježeno je kod prihoda od poreza (255,21 milion eura ili 18,03%), čemu su najviše doprinijeli prihodi po osnovu poreza na dodatu vrijednost (111,57 miliona eura ili 14,12%).

⁴³ Strukturu javnih finansija Crne Gore čini budžet Crne Gore sa državnim fondovima (Fond penzijskog i invalidskog osiguranja, Fond za zdravstveno osiguranje, Fond za obeštećenje, Zavod za zapošljavanje i Fond rada) i budžetima lokalnih samouprava (Prijestonica Cetinje, Glavni grad Podgorica i 23 opštine).

⁴⁴ Ukupni javni prihodi obuhvataju prihode budžeta, državnih fondova i lokalne samouprave.

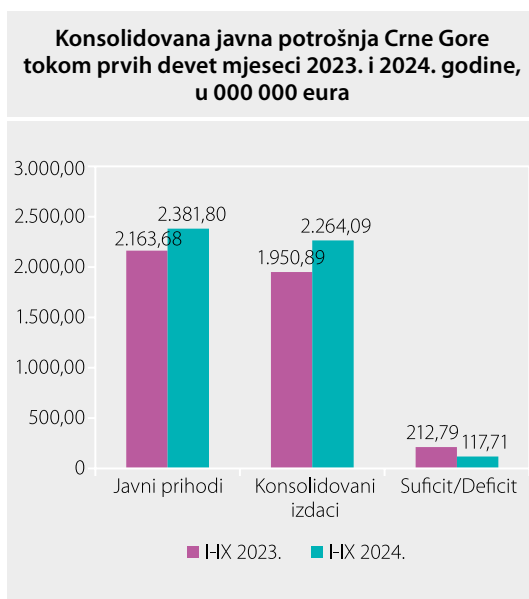
⁴⁵ Izvor: Ministarstvo finansija; procijenjeni BDP za 2024. godinu iznosi 7.416,70 miliona eura.

U strukturi javnih prihoda dominantni su prihodi od poreza (70,13%), zatim prihodi od doprinosa (18,06%), dok se preostali iznos (11,81%) odnosi na prihode ostalih prihoda (4,13%), naknada (4,11%), donacija (2,88%), такси (0,68%) i primitaka od otplate kredita (0,01%).

Javna potrošnja tokom prvih devet mjeseci 2024. godine iznosila je 2.264,09 miliona eura, odnosno 30,53% procijenjenog BDP-a. U poređenju sa istim periodom prethodne godine javna potrošnja realizovana je na nivou višem za 313,20 miliona eura ili 16,05%. Najveće povećanje rashoda (142,34 miliona eura) zabilježeno je kod transfera za socijalnu zaštitu, najvećim dijelom usljed povećanja rashoda za penzije uzrokovano povećanjem minimalne penzije, redovnog usklađivanja penzija u skladu sa promjenom godišnje stope inflacije i promjene bruto prosječne zarade, kao i povećanja broja penzionera⁴⁶.

Nedostajuća sredstva tokom prvih devet mjeseci tekuće godine iznosila su 297 miliona eura. Tokom prvih devet mjeseci 2024. godine država se zadužila u iznosu od 1,21 milion eura preko domaćih izvora finansiranja i 712,81 milion eura preko inostranih. Primici od prodaje imovine iznosili su 7,10 miliona eura, a primici od otplate kredita 14,30 miliona eura, dok su prihodi od transfera iz budžeta iznosili 15,86 miliona eura. Samim tim, veći izvori finansiranja usljed povlačenja sredstava iz inostranih kreditnih aranžmana doveli su do povećanja državnih depozita za 454,28 miliona eura.

Grafikon 5.1

Izvor: Ministarstvo finansija

Posmatrano po ekonomskoj klasifikaciji, najveću stavku izdataka predstavljali su transferi za socijalnu zaštitu (741,50 miliona eura ili 10% BDP-a, dominantno zbog izdataka za penzije) i bruto zarade (560,33 miliona eura ili 7,56% BDP-a), dok su transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru iznosili 359,56 miliona eura ili 4,85%, a kapitalni izdaci 210,91 milion eura ili 2,84% BDP-a.

Nivo javnih prihoda u prva tri kvartala 2024. godine viši je od realizovane javne potrošnje, pa je gotovinski suficit javnog sektora iznosio 117,71 milion eura ili 1,59% procijenjenog BDP-a, dok je u istom periodu prethodne godine *gotovinski suficit* javnog sektora iznosio 212,79 miliona eura ili 3,06% procijenjenog BDP-a za 2023. godinu (grafikon 5.1).

⁴⁶ Povećanju broja penzionera doprinio je prelazak korisnika naknada za majke troje i više djece sa naknada na penzije kao svoje stečeno pravo, ali i penzionisanje jednog broja pripadnika MUP-a, usljed povoljnijih uslova penzinsiranja, definisanih izmjenama Zakona o unutrašnjim poslovima iz 2023. godine.

5.2. Budžet Crne Gore

Prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, *ukupni primici budžeta sa državnim fondovima*⁴⁷ tokom prvih devet mjeseci 2024. godine iznosili su 2.803,39 miliona eura ili 37,80% procijenjenog BDP-a. U strukturi budžetskih prihoda, 74,04% odnosilo se na izvorne prihode, a 25,96% na pozajmice i kredite iz inostranih izvora, primitke od prodaje imovine i primitke od otplate kredita (tabela 5.1).

Izvorni prihodi budžeta iznosili su 2.075,60 miliona eura ili 27,99% procijenjenog BDP-a. U odnosu na plan⁴⁸ ovi prihodi bili su viši za 1,35%, a u poređenju sa istim periodom prethodne godine za 9,03%.

U strukturi izvornih prihoda najveće učešće imali su prihodi od poreza (72,17%), zatim doprinosi (20,73%), dok se preostalih 7,10% odnosilo na ostale prihode (3,57%), naknade (1,82%), donacije (1,13%) i takse (0,58%).

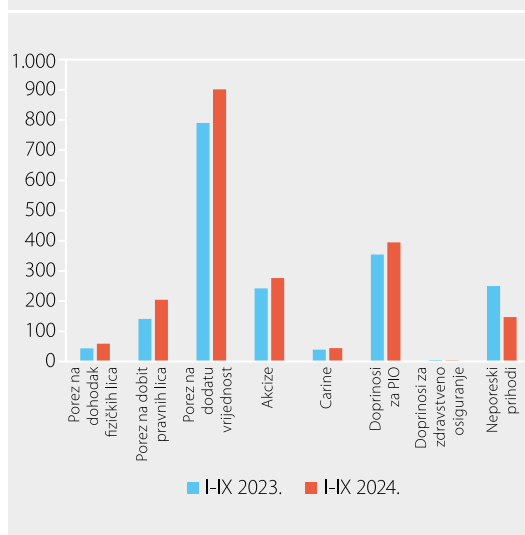
Naplata poreskih prihoda (porezi i doprinosi) ostvarena je u iznosu od 1.928,21 milion eura, od čega se na indirektno poreze odnosilo 1.234,19 miliona eura, a na direktne poreze⁴⁹ 694,02 miliona eura. U okviru poreza, najveći udio u izvornim prihodima čini porez na dodatu vrijednost (43,40%), dok u kategoriji doprinosa najveće učešće u izvornim prihodima imaju doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje (18,99%).

Prihodi po osnovu poreza iznosili su 1.498,04 miliona eura i bili su neznatno viši u odnosu na plan, dok su u odnosu na isti period prethodne godine zabilježili rast od 18,36%.

Prihodi od svih poreza zabilježili su rast na godišnjem nivou, pri čemu je najveće povećanje (111,57 miliona eura) zabilježeno kod poreza na dodatu vrijednost, što je rezultat dinamike povraćaja PDV-a, koja je od početka godine ubrzana od strane Poreske uprave, imajući u vidu akumulirane iznose zahtjeva za povraćajima iz prethodnog perioda. Takođe, značajno povećanje evidentirano je kod poreza na dobit pravnih lica (63,35 miliona eura), usljed poboljšane poreske discipline i ostvarenih rezultata privrednih subjekata u prethodnoj godini.

Grafikon 5.2

Izvorni prihodi budžeta Crne Gore tokom prvih devet mjeseci 2023. i 2024. godine, u 000 000 eura

Izvor: Ministarstvo finansija

⁴⁷ Shodno Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti (usvojenom krajem februara 2023. godine), primici uključuju izvorne prihode (direktno i indirektno poreze i neporeske prihode), pozajmice i kredite iz domaćih i inostranih izvora, primitke od prodaje imovine i primitke od otplate kredita. Iz izvornih prihoda su isključeni primici od otplate kredita i sada su dio transakcija finansiranja.

⁴⁸ Shodno rebalansu budžeta, usvojenom u septembru tekuće godine

⁴⁹ Direktne poreze čine: porez na dohodak fizičkih lica, porez na dobit pravnih lica i doprinosi.

Prihodi po osnovu doprinosa iznosili su 430,17 miliona eura i bili su viši za 1,71% u odnosu na plan, a za 10,94% u poređenju sa istim periodom prethodne godine, usljed uvećanja osnovice za obračun doprinosa zbog povećanja koeficijenta za zarade zaposlenih u javnom sektoru.

Tabela 5.1

Ostvarenje ukupnih primitaka budžeta Crne Gore i državnih fondova u periodu januar - septembar 2024. godine							
Vrsta primitka	Ostvareno I-IX 2023.	Plan I-IX 2024.	Ostvareno I-IX 2024.	Učešće u ukupnim primicima	Učešće u BDP	Ostvareno u odnosu na plan	Ostvareno u odnosu na I-IX 2023.
	u mil.eura	u mil.eura	u mil. eura	%	%	Index	Index
Porezi	1.265,69	1.487,06	1.498,04	53,44	20,20	100,74	118,36
Porez na dohodak fizičkih lica	43,32	58,54	59,51	2,12	0,80	101,66	137,37
Porez na dobit pravnih lica	140,99	201,98	204,34	7,29	2,76	101,17	144,93
Porez na promet nepokretnosti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Porez na dodatu vrijednost	789,99	897,67	901,56	32,16	12,16	100,43	114,12
Akcize	242,22	273,51	276,91	9,88	3,73	101,24	114,32
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	39,03	44,36	44,69	1,59	0,60	100,74	114,50
Ostali državni porezi	10,14	11,00	11,03	0,39	0,15	100,27	108,78
Doprinosi	387,75	422,94	430,17	15,34	5,80	101,71	110,94
Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	354,61	388,13	394,49	14,07	5,32	101,64	111,25
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	5,01	3,00	3,67	0,13	0,05	122,33	73,25
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	16,22	18,43	18,54	0,66	0,25	100,60	114,30
Ostali doprinosi	11,91	13,38	13,47	0,48	0,18	100,67	113,10
Takse	11,53	11,71	12,02	0,43	0,16	102,65	104,25
Naknade	42,44	37,22	37,81	1,35	0,51	101,59	89,09
Ostali prihodi	143,11	66,70	74,14	2,64	1,00	111,15	51,81
Donacije i transferi	53,23	22,39	23,42	0,84	0,32	104,60	44,00
IZVORNI PRIHODI	1.903,75	2.048,02	2.075,60	74,04	27,99	101,35	109,03
Primici od prodaje imovine	2,42	4,50	1,57	0,06	0,02	34,89	64,88
Primici od otplate kredita	10,11	5,63	14,16	0,51	0,19	251,51	140,06
Pozajmice i krediti od inostranih izvora	121,16	867,00	712,06	25,40	9,60	82,13	587,70
Pozajmice i krediti od domaćih izvora	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
UKUPNI PRIMICI BUDŽETA CG I FONDOVA	2.037,44	2.925,15	2.803,39	100,00	37,80	95,84	137,59
BILJEŠKA:							
Procjena BDP za 2024. godinu, u mil. eura					7.416,70		

Izvor: Ministarstvo finansija

*Ukupni izdaci budžeta*⁵⁰ tokom prvih devet mjeseci 2024. godine iznosili su 2.393,10 miliona eura ili 32,27% procijenjenog BDP-a. U odnosu na planirane bili su niži za 3,41%, a u poređenju sa prvih devet mjeseci prethodne godine zabilježili su rast od 22,66% (tabela 5.2).

⁵⁰ Shodno Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti (usvojen krajem februara 2023. godine), ukupne izdatke budžeta čine: konsolidovani izdaci, otplata hartija od vrijednosti i kredita rezidentima i nerezidentima, izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti i izdaci po osnovu datih pozajmica i kredita.

*Konsolidovani izdaci*⁵¹ budžeta u posmatranom periodu iznosili su 1.989,03 miliona eura, što čini 26,82% procijenjenog BDP-a. Realizovani konsolidovani izdaci bili su niži u odnosu na planirane za 90,55 miliona eura ili 4,35%, a na godišnjem nivou zabilježili su rast od 261,95 miliona eura ili 15,17%.

Tekući budžetski izdaci iznosili su 790,67 miliona eura i bili su niži za 6,70% od planiranih, čemu je najviše doprinijelo smanjenje rashoda za materijal i usluge za 17,81 milion eura ili 21,19%. Istovremeno, tekući budžetski izdaci bili su viši za 7,72% na godišnjem nivou, pri čemu je najveće povećanje (30,48 miliona eura ili 6,44%) evidentirano kod bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca, usljed povećanja zarada zaposlenih u javnom sektoru u toku 2023. godine.

Ako posmatramo strukturu budžetske potrošnje, odnosno konsolidovanih izdataka (grafikon 5.3), najveće učešće imali su transferi za socijalnu zaštitu (37,21%) i bruto zarade (25,34%), dok su transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru učestvovali sa 14%, a kapitalni izdaci sa 6,90%. Na ostale namjene odnosilo se 16,55% budžetskih izdataka.

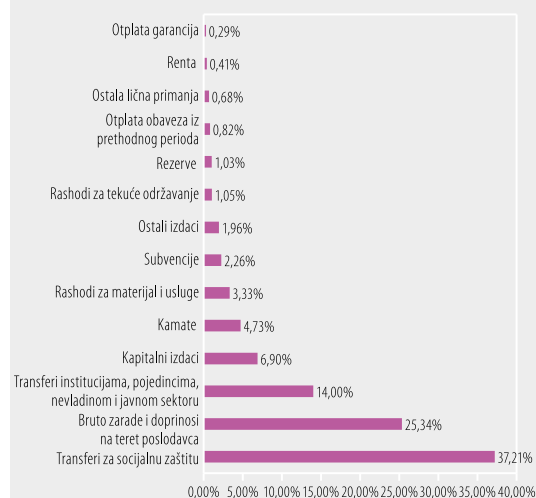
Otplata dugova (rezidentima i nerezidentima, po osnovu hartija od vrijednosti i kredita), po osnovu glavnice, iznosila je 395,04 miliona eura i u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila je rast od 180,63 miliona eura, usljed plaćene šeste rate kredita kineskoj Exim banci za prioritetnu dionicu auto-puta „Bar-Boljare“, otplate dijela duga po osnovu kreditnog aranžmana sa Dojče bankom⁵², kao i otplate dijela duga po osnovu emitovanih domaćih obveznica i otplate duga po osnovu emitovanih državnih zapisa.

Tokom prvih devet mjeseci 2024. godine, pozajmica i kredita iz domaćih izvora nije bilo, dok su pozajmice i krediti iz inostranih izvora iznosili 712,06 miliona eura. Zapravo, usljed zaduženja putem emisije euroobveznica, evidentirano je znatno povećanje (od 590,90 miliona eura) pozajmica i kredita iz inostranih izvora u odnosu na isti period prethodne godine (tabela 5.1).

U posmatranom periodu, budžet Crne Gore zabilježio je gotovinski *suficit*⁵³ od 86,57 miliona eura ili 1,17% BDP-a, koji je niži za 90,09 miliona eura od gotovinskog suficita budžeta ostvarenog u istom periodu prethodne godine.

Grafikon 5.3

Struktura budžetske potrošnje tokom prvih devet mjeseci 2024. godine, u %

Izvor: Ministarstvo finansija i kalkulacije CBCG

⁵¹ Konsolidovane izdatke čine: tekući budžetski izdaci, transferi za socijalnu zaštitu, transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru, kapitalni izdaci, rezerve, otplata garancija i otplata obaveza iz prethodnih godina.

⁵² Ministarstvo finansija Crne Gore, posredstvom kreditnog aranžmana sa Deutsche bankom, obezbijedilo je 100 miliona eura za finansiranje budžetskih obaveza u 2023. godini.

⁵³ Metodologija obračuna suficita/deficita „Sl.list CG“, br. 53/09. Gotovinski *suficit/deficit* predstavlja razliku između izvornih prihoda i konsolidovanih izdataka.

Tabela 5.2

Izdaci budžeta Crne Gore i državnih fondova tokom prvih devet mjeseci 2024. godine							
O P I S	Realizovano I-IX 2023.	Plan I-IX 2024.	Realizovano I-IX 2024.	Učešće u ukupnim izdacima	Učešće u BDP-u	Realizovano u odnosu na plan	Realizovano u odnosu na I-IX 2023.
	u mil.eura	u mil.eura	u mil. eura	%	%	Indeks	Indeks
Tekući budžetski izdaci	733,98	847,42	790,67	33,04	10,66	93,30	107,72
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	473,50	510,13	503,98	21,06	6,80	98,79	106,44
Ostala lična primanja	12,27	15,16	13,53	0,57	0,18	89,25	110,27
Rashodi za materijal i usluge	71,60	84,04	66,23	2,77	0,89	78,81	92,50
Rashodi za tekuće održavanje	16,35	25,08	20,81	0,87	0,28	82,97	127,28
Kamate	79,44	94,60	94,11	3,93	1,27	99,48	118,47
Renta	7,23	10,30	8,06	0,34	0,11	78,25	111,48
Subvencije	40,01	52,52	44,89	1,88	0,61	85,47	112,20
Ostali izdaci	33,58	55,59	39,06	1,63	0,53	70,26	116,32
Transferi za socijalnu zaštitu	598,78	746,92	740,06	30,92	9,98	99,08	123,59
Transferi inst. pojedincima NVO i jav. sektoru	255,08	307,22	278,52	11,64	3,76	90,66	109,19
Kapitalni izdaci	113,76	140,88	137,15	5,73	1,85	97,35	120,56
Rezerve	12,16	30,90	20,47	0,86	0,28	66,25	168,34
Otplata garancija	2,81	0,00	5,85	0,24	0,08		208,19
Otplata obaveza iz prethodnih godina	10,51	6,24	16,31	0,68	0,22	261,38	155,19
KONSOLIDOVANI IZDACI	1.727,08	2.079,58	1.989,03	83,12	26,82	95,65	115,17
Otplata hartija od vrijednosti i kredita rezidentima	62,03	180,90	180,90	7,56	2,44	100,00	291,63
Otplata hartija od vrijednosti i kredita nerezidentima	152,38	210,00	214,14	8,95	2,89	101,97	140,53
Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	0,72	3,51	3,27	0,14	0,04	93,16	454,17
Pozajmice i krediti	8,78	3,52	5,76	0,24	0,08	163,64	65,60
UKUPNI IZDACI	1.950,99	2.477,51	2.393,10	100,00	32,27	96,59	122,66
BILJEŠKA:							
BDP Crne Gore u mil. eura, procjena					7.416,70		

Izvor: Ministarstvo finansija

5.3. Lokalna samouprava

Prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, izvorni prihodi lokalne samouprave u prvih devet mjeseci 2024. godine iznosili su 306,20 miliona eura ili 4,13% BDP-a, što je niže za 3,82% u odnosu na plan, a više za 46,27 miliona eura ili 17,80% u poređenju sa ostvarenim prihodima u istom periodu prethodne godine. Sve kategorije prihoda, osim primitaka od otplate kredita, zabilježile su pozitivno odstupanje u odnosu na uporedni period prethodne godine, pri čemu je najveće povećanje zabilježila naplata poreza (rast od 22,86 miliona eura).

Preliminarni izdaci lokalne samouprave tokom prvih devet mjeseci 2024. godine iznosili su 275,06 miliona eura ili 3,71% BDP-a. U odnosu na plan zabilježili su pad od 28,26 miliona eura ili 9,32%, dok su u poređenju sa istim periodom prethodne godine bili viši za 51,26 miliona eura ili 22,90%. Najveće povećanje izdataka u odnosu na uporedni period prethodne godine zabilježeno je kod kapitalnih

izdataka (22,44 miliona eura ili 43,73%) i transfera institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru (19,87 miliona eura ili 32,48%).

U posmatranom periodu evidentiran je suficit lokalne samouprave u iznosu od 31,14 miliona eura, dok je otplaćeno je 25,01 milion eura obaveza iz prethodnog perioda (tabela 5.3).

Tabela 5.3

Preliminarni izvorni prihodi i konsolidovani izdaci lokalne samouprave u Crnoj Gori tokom prvih devet mjeseci 2024. godine, u 000 000 eura						
Vrsta primitka	Realizovano I-IX 2023.	Plan I-IX 2024.	Realizovano I-IX 2024.		Realizovano u odnosu na plan za I-IX 2024.	Realizovano u odnosu na I-IX 2023.
	mil.eura	mil.eura	mil.eura	% BDP-a	Indeks	Indeks
IZVORNI PRIHODI	259,93	318,35	306,20	4,13	96,18	117,80
Porezi	149,57	178,10	172,43	2,32	96,82	115,28
Takse	3,50	4,42	4,14	0,06	93,67	118,29
Naknade	56,91	62,50	60,09	0,81	96,14	105,59
Ostali prihodi	11,75	25,75	24,23	0,33	94,10	206,21
Primici od otplate kredita	0,19	0,15	0,14	0,00	93,33	73,68
Donacije	38,01	47,43	45,17	0,61	95,24	118,84
KONSOLIDOVANI IZDACI	223,80	303,32	275,06	3,71	90,68	122,90
Tekući izdaci	81,66	104,11	91,01	1,23	87,42	111,45
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	50,59	64,81	56,35	0,76	86,95	111,39
Ostala lična primanja	2,98	3,85	3,32	0,04	86,23	111,41
Rashodi za materijal i usluge	13,13	16,29	14,51	0,20	89,01	110,43
Tekuće održavanje	4,48	4,50	4,02	0,05	89,33	89,73
Kamate	1,60	2,11	1,87	0,03	88,63	116,88
Renta	0,50	0,53	0,46	0,01	86,79	92,00
Subvencije	1,80	3,67	3,22	0,04	87,74	178,89
Ostali izdaci	6,58	8,35	7,26	0,10	86,95	110,33
Transferi za socijalnu zaštitu	0,38	1,67	1,45	0,02	86,83	381,58
Transferi inst, pojedincima NVO i javnom sektoru	61,17	85,09	81,04	1,09	95,24	132,48
Kapitalni izdaci	51,32	81,14	73,76	0,99	90,90	143,73
Pozajmice i krediti	0,75	0,49	0,41	0,01	83,67	54,67
Rezerve	1,97	2,81	2,38	0,03	84,70	120,81
Otplata garancija	0,00	0,00	0,00	0,00		
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	26,55	28,01	25,01	0,34	89,29	94,20
SUFICIT/DEFICIT	36,13	15,03	31,14	0,42	207,19	86,19
Primarni deficit	37,73	17,14	33,01	0,45	192,59	87,49
Transferi iz Budžeta CG	14,79	16,86	15,86	0,21	94,07	107,23
Otplata dugova	9,25	12,34	10,62	0,14	86,06	114,81
Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	0,00	0,00	0,00	0,00		
Pozajmice i krediti	0,75	0,00	0,00	0,00		0,00
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	1,89	1,51	1,21	0,02	80,13	64,02
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	1,18	0,95	0,75	0,01	78,95	63,56
Prihodi od privatizacije i prodaje imovine	4,61	7,83	5,53	0,07	70,63	119,96
Primici od otplate kredita	0,19	0,20	0,14	0,00	70,00	73,68
Povećanje/smanjenje depozita	-48,78	-30,02	-44,00	-0,59	146,57	90,20
BILJEŠKA: BDP Crne Gore u mil. eura, procjena				7.416,70		

Izvor: Ministarstvo finansija

5.4. Državni fondovi

Prema podacima *Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore (Fond PIO)*, tokom prvih devet mjeseci 2024. godine ostvareni su ukupni primici u iznosu od 544,30 miliona eura, što je za 31,40% više nego u prvih devet mjeseci prethodne godine. Izvorni prihodi Fonda činili su 74,20% ukupnih primitaka i povećani su za 11,33%. Penzioni doprinosi (osnovni izvor finansiranja Fonda PIO) činili su 73,82% ukupnih primitaka i bilježe rast od 11,11%, usljed rasta zaposlenosti i uvećanja osnovice za obračun doprinosa. Takođe, transferi iz budžeta, koji su činili 25,80% ukupnih primitaka, povećani su za 172,85 i iznosili su 140,42 miliona eura.

Ukupni izdaci Fonda PIO iznosili su 544,30 miliona eura, što je na nivou plana, dok su na godišnjem nivou zabilježili povećanje od 31,40%. Najznačajniju rashodnu stavku predstavljaju izdaci za penzije, koji su iznosili 99,43% ukupnih izdataka, dok se 0,57% izdataka odnosilo na administrativne troškove. Izdaci po osnovu penzija bili su viši za 33,72% na godišnjem nivou, usljed povećanja penzija po osnovu povećanja minimalne penzije, te redovnog usklađivanja penzija, kao i povećanja broja penzionera.⁵⁴

Na osnovu ostvarenih prihoda i realizovanih izdataka tokom prvih devet mjeseci 2024. godine, ovaj Fond je imao uravnotežen budžet.

Prema podacima *Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore*, tokom prvih devet mjeseci 2024. godine ostvareni su ukupni primici u iznosu od 291,99 miliona eura, što je za 8,99% niže u odnosu na plan, a za 14,07% više nego u istom periodu prethodne godine.

Ukupni izdaci Fonda za zdravstveno osiguranje iznosili su 291,99 miliona eura, tako da je Fond u prvih devet mjeseci tekuće godine imao uravnotežen budžet. Najveće učešće u ukupnim izdacima odnosilo se na izdatke po osnovu transfera institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru (143,68 miliona eura), kao i na transfere po osnovu tekućih izdataka (119,62 miliona eura). Na transfere za socijalnu zaštitu utrošeno je 27,67 milion eura, a na kapitalne izdatke i otplatu dugova 1,02 miliona eura.

Neizmirene obaveze Fonda na dan 30. 09. 2024. godine iznosile su 24,35 miliona eura, od čega se najveći dio odnosio na obaveze za transfere institucijama, pojedincima i kreditima (19,05 miliona eura), dok su obaveze po osnovu transfera za socijalnu zaštitu iznosile 5,26 miliona eura, a preostali dio neizmirenih obaveza (0,04 miliona eura) odnosio se na obaveze za tekuće izdatke.

Prema podacima *Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (ZZZCG)*, tokom prvih devet mjeseci 2024. godine ostvareni su ukupni primici u iznosu od 44,44 miliona eura, što je u odnosu na isti period prethodne godine više za 19,02%.

Izdaci ZZZCG iznosili su 44,44 miliona eura i bili su niži od plana za 11,74%, a viši za 19,02% u odnosu na isti period prethodne godine. U ukupnim izdacima, na tekuće izdatke odnosilo se 62,38%, dok je po osnovu transfera za socijalnu zaštitu izdvojeno 33,77%, a za transfere institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru 3,78% i za ostala dugovanja i kapitalne izdatke 0,07%.

⁵⁴ Povećanju broja penzionera doprinio je prelazak korisnica naknada za majke troje i više djece sa naknada na penzije kao svoje stečeno pravo, ali i penzionisanje jednog broja pripadnika MUP-a, usljed povoljnijih uslova penzionisanja, definisanih izmjenama Zakona o unutrašnjim poslovima iz 2023. godine.

Neizmirene obaveze ZZZCG na kraju septembra iznosile su 2,57 miliona eura, prvenstveno zbog obaveza za transfere institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru.

Na osnovu ostvarenih prihoda i realizovanih izdataka tokom prvih devet mjeseci 2024. godine, ZZZCG je imao uravnotežen budžet.

Fond rada, kao klasični budžetski korisnik koji se finansira iz opštih i namjenskih prihoda, tokom prvih devet mjeseci 2024. godine ostvario je primitke u iznosu od 408.342,41 euro, koliko su iznosili i ukupni izdaci, što je niže za 19% u odnosu na planirani iznos, a više za 74,74% u poređenju sa istim periodom prethodne godine.

Najznačajniju rashodnu stavku predstavljaju izdaci koji se odnose na tekuće izdatke (166.860,92 eura).

Neizmirene obaveze Fonda na dan 30. 09. 2024. godine iznosile su 30.121,23 eura, prevashodno zbog obaveza po osnovu transfera za socijalnu zaštitu.

Na osnovu ostvarenih prihoda i realizovanih izdataka tokom prvih devet mjeseci 2024. godine, Fond rada je imao uravnotežen budžet.

Fond za obeštećenje, tokom prva tri kvartala 2024. godine, ostvario je ukupne primitke u iznosu od 7,57 miliona eura, što je niže za 17,76% u odnosu na plan, a za 25,45% u odnosu na isti period prethodne godine.

Ukupni izdaci Fonda iznosili su 7,57 miliona eura i bili su niži za 17,79% u poređenju sa planiranim, a za 25,42% u odnosu na isti period prethodne godine.

Na kraju septembra 2024. godine, neizmirene obaveze Fonda iznosile su 2.403,47 eura, koliki je bio evidentirani suficit.